

Laboratorní příručka Histopatologická laboratoř DVK

Obsah:

1. Účel a oblast platnosti dokumentu	3
2. Zkratky	3
3. Odpovědnosti a pravomoci.....	3
3.1 Organizace laboratoře.....	2
3.2. Základní informace o laboratoři a její zaměření.....	3
3.3. Spektrum nabízených služeb.....	3
4. Postup (popis činností).....	3
4.1 Odběry primárních vzorků.....	3
4.1.1 Příprava pacienta před odběrem.....	3
4.1.2 Návod pro odběr primárních vzorků.....	4
4.1.3 Druhy odběrových nádobek a požadované množství biologického materiálu	4
4.1.4 Žádanky (požadavkové listy).....	4
4.1.5 Označování vzorků odesílaných do laboratoře	4
4.1.6 Ústní požadavky na vyšetření	4
4.1.7 Zacházení se vzorkem v době mezi odběrem a přijetím vzorku do laboratoře.....	5
4.1.8 Základní informace k bezpečnosti při práci se vzorky.....	5
4.1.9 Informace k dopravě vzorků a k zajištění svozu vzorků.....	5
4.2 Preanalytické procesy v laboratoři.....	6
4.2.1 Příjem vzorků a žádanek, urgentní vzorky.....	6
4.2.2 Kritéria pro přijetí nebo odmítnutí vzorků.....	6
4.2.3 Manipulace a skladování vzorků před analýzou	6
4.2.4 Vyšetřování smluvním laboratořím.....	6
4.3 Postupy vyšetření	6
4.4 Vydávání výsledků a komunikace s laboratoří	7
4.4.1 Formy výsledkových zpráv, způsob vydávání.....	7
4.4.2 Dostupnost výsledků.....	7
4.4.3 Hlášení kritických hodnot	7
4.4.4 Opravy vydaných výsledkových zpráv	7
4.4.5 Uvolňování výsledků	7
4.4.6 Způsob řešení stížností.....	8
4.4.7 Konzultační činnost laboratoře.....	8

Zpracovatel:

MUDr. Ondřej Kodet, Ph.D.

Účinnost dokumentu:

Od: 02/01/2019

Schválil:

prof. MUDr. Jiří Štork, CSc.

Garant:

prof. MUDr. Jiří Štork, CSc.

První vydání:

dne: 02/06/2013

dne: 02/01/2019

Všeobecná fakultní nemocnice v Praze

Dermatovenerologická klinika

U Nemocnice 499/2, 128 08 Praha 2

<http://www.vfn.cz> <http://intranet.vfn.cz>

Laboratorní
příručka
LP-DERM-HPL-01

Strana 2 z 9
Verze číslo: 14

5. Pokyny pro spolupracující oddělení.....	8
6. Pokyny pro pacienty.....	8
7. Související dokumenty.....	8
8. Požadavkové listy.....	9

Zpracovatel:

MUDr. Ondřej Kodet, Ph.D.

Garant:

prof. MUDr. Jiří Štork, CSc.

Účinnost dokumentu:

Od: 02/01/2019

První vydání:

dne: 02/06/2013

Schválil:

prof. MUDr. Jiří Štork, CSc.

dne: 02/01/2019

1. Účel a oblast platnosti dokumentu

Laboratorní příručka obsahuje kompletní informace o nabídce služeb HISTOPATOLOGICKÉ LABORATOŘE DERMATOVENEROLOGICKÉ KLINIKY 1. LF UK A VFN a o prováděných laboratorních činnostech. Poskytuje základní informace o správném odběru biologického materiálu, o zacházení s materiálem před a po provedení vyšetření.

Laboratorní příručka je závazná pro všechny pracovníky DVK.

Adresa: Dermatovenerologická klinika 1.LF UK a VFN , Pavilon A13, 3. patro

Praha 2, U nemocnice 2

Telefon: 224 962 403

224 962 416

<http://kozni.lf1.cuni.cz>

2. Zkratky

DVK	Dermatovenerologická klinika 1. LF UK a VFN
HPL	Histopatologická laboratoř
NIS	Nemocniční informační systém
PIF	Přímá imunoflorescence

3. Odpovědnosti a pravomoci

3.1 Organizace laboratoře

Vedoucí laboratoře (oddělení):

- odpovídá za dodržování Laboratorní příručky,
- odpovídá za odbornost provozu laboratoře a poskytovaných služeb,
- odpovídá za administrativní dohled řízení programů kvality,
- provádí průběžnou kontrolu provozu laboratoře.
- odpovídá za interpretaci výsledků vyšetření,
- je odborným garantem v oboru Dermatohistopatologie.

Manažer kvality

- Odpovídá za kontrolu kvality laboratoře
- Odpovídá za tvorbu a úpravu dokumentace laboratoře
- Vede interní a externí hodnocení kvality

- odpovídá za správné uvolňování výsledků vyšetření do NIS MEDEA

Všichni zaměstnanci oddělení:

- jsou povinni dodržovat postupy definované v Laboratorní příručce

3.2 Základní informace o laboratoři a její zaměření

HPL laboratoř DVK se věnuje diagnostice kožních onemocnění pomocí základních a rozšířených histopatologických metod. Jako specifikum laboratoře je vyšetřování zmražených bioptických vzorků pomocí přímé imunoflorescence (PIF), které pomáhá k diagnostice systémových a autoimunitních onemocnění kůže.

3.3 Spektrum nabízených služeb

- Histopatologické vyšetření kůže pomocí základních a rozšířených histopatologických metod
- PIF – přímá imunofluorescence – vyšetření kůže a sliznic – zmražených bioptických vzorků

Barvení	Fixace	Poznámka
Alciánová modř	Formol 10%	barvení na mukopolysacharidy
Gramovo barvení	Formol 10%	barvení bakterií
Hematoxylin-eosin	Formol 10%	základní barvení
imunofluorescence IgA	zmražený materiál	blok „PIF“
imunofluorescence IgG	zmražený materiál	
imunofluorescence IgM	zmražený materiál	
imunofluorescence C3	zmražený materiál	
imunofluorescence fibrinogen	zmražený materiál	
Kongo červen	Formol 10%	barvení na amyloid
Mason –Fontana	Formol 10%	barvení na melanin
Orcein-Giemsa	Formol 10%	barvení na elastiku
PAS	Formol 10%	barvení na plísňe a sacharidy
Perlsovo barvení	Formol 10%	barvení na železo
Toluidinová modř	Formol 10%	barvení na mastocyty
Von Kossa	Formol 10%	barvení na kalcium
Weigertovo barvení	Formol 10%	barvení na elastiku (u MM)
Zelený trichrom	Formol 10%	barvení na kolagen
Ziehl-Neelsen (BK)	Formol 10%	barvení na mykobakteria

4. Postup (popis činností)

4.1 ODBĚRY PRIMÁRNÍCH VZORKŮ

4.1 ODBĚRY PRIMÁRNÍCH VZORKŮ

4.1.1 Příprava pacienta před odběrem

Odběr je prováděn na chirurgických pracovištích, zejména na Dermatochirurgické ambulanci DVK. Pro bližší informace o chirurgických kontraindikacích výkonu kontaktujte linku 224962425. Vlastní zpracování vzorku nevyžaduje speciální opatření ve vztahu k pacientovi před odběrem.

4.1.2 Návod pro odběr primárních vzorků

Optimální místo odběru určuje ošetřující/požadující lékař. Místo pro optimální odběr je jednoznačně určeno (popsáno) v Průvodním listě k záslce histologického materiálu (příloha č. 1). V případě potenciální nejistoty je možno místo označit permanentním lihovým fixem přímo na kůži pacienta. Toto označení neinterferuje s hodnocením vzorku. Vzorek tkáně má nejlépe obsahovat všechny

vrstvy kůže včetně přilehlé dosažitelné části podkoží. V případě *shave* biopsie a kyretážní techniky odběru postačí i povrchové vrstvy kůže. Minimální množství odesílané tkáně má představovat 2x2x2 mm.

4.1.3 Druhy odběrových nádobek a požadované množství biologického materiálu

Vzorek je odeslán v pevně uzavíratelné nádobce (optimálně se závitem). Minimální množství odesílané tkáně má představovat 2x2x2 mm.

4.1.4 Žádanky: Žádankou k vyšetření je Průvodní list k zásilce histologického materiálu (NIS MEDEA, menu tisky, či analogická žádanky (např. SEVT))

Obsahující následující údaje:

- *jméno a příjmení pacienta,*
- *rodné číslo pacienta nebo číslo pojištěnce,*
- *kód zdravotní pojišťovny, event. informaci o způsobu úhrady (faktura),*
- *identifikace žadatele - nákladové středisko oddělení u vyšetření pro VFN, adresa a IČZ u žadatele mimo VFN, číselný kód lékaře a podpis,*
- *diagnóza číselně,*
- *Základní anamnestické údaje a dif. dg.*
- *datum popř. čas odběru,*
- *fixační tekutina*
- *požadavky na speciální barvení (z níže uvedené nabídky)*

V případě, že žádanka došla do laboratoře nemá všechny náležitosti, odmítne laboratoř převzetí materiálu. (*analogicky viz bod 4.2.2 Kritéria pro přijetí nebo odmítnutí vzorků*).

4.1.5 Označování vzorků odesílaných do laboratoře

Každá nádobka se vzorkem musí být označena minimálně: Jméno a příjmení pacientka, rodné číslo nebo číslo pojištěnce, lokalizace odběru ve shodě s Průvodním listem k zásilce histologického materiálu.

4.1.6 Ústní požadavky na vyšetření (dodatečné a opakované vyšetření)

Vzhledem k povaze vyšetřovaného materiálu ústní požadavky na vyšetření jsou omezené. Po telefonické domluvě odesílajícího lékaře lze doplnit do Průvodního listu k histologickému vyšetření jen cílené vyšetření pomocí rozšířených histologických metod. (*Např. doplnění barvení na plísňě – barvení metodou PAS.*) Laborant, který tuto informaci obdrží, čitelně zapíše do Průvodního listu k histologickému vyšetření a zápis stvrdí podpisem a jmenovkou, případně připiše čas a datum, kdy tak bylo učiněno. O záznamu je veden zápis ve formuláři dodatečná vyšetření *F-DERM-HPL-10*, kde zapíše jméno pacienta, rodné číslo pacienta, datum a doplněné informace (např. barvení PAS) a jméno lékaře, který vyšetření požaduje.

4.1.7 Zacházení se vzorkem v době mezi odběrem a přijetím vzorku do laboratoře

Vzorek musí být na operačním sále/dermatochirurgické ambulanci neprodleně po vyjmutí z těla fixován. Pro rutinní histologické vyšetření je užíván 10% neutrální formol, pro vyšetření přímé imunofluorescence je tkáň neprodleně zmrazena. Vzorek pro histologické vyšetření ve fixační tekutině může být uchovávaný při pokojové teplotě. Vzorek pro přímou imunofluorescenci musí být uchován v mrazu, tj. při teplotě cca. - 20°C. Vzorek k vyšetření PIF lze dodat i v tzv. Michelově roztoku a zamrazit ho lze až po přijetí v laboratoři. Vzorek musí být dopraven do laboratoře za těchto podmínek optimálně v den odběru, při udržení výše popsaných teplotních podmínek je možno dodat materiál i později.

Laboratoř přijímá vzorky v pracovní dny od 08,00 do 15,00.

4.1.8 Základní informace k bezpečnosti při práci se vzorky

Vzorky musí být uloženy v pevně uzavíratelných nádobkách, které nejsou potřísněny biologickým materiálem ani fixační tekutinou. Manipulace s transportní nádobkou se provádí jen v jednorázových gumových rukavicích.

4.1.9 Informace k dopravě vzorků a k zajištění svozu vzorků

Transport biologického materiálu z Dermatochirurgické ambulance DVK je zabezpečován vedoucí sálou sestrou po skončení operačního programu, z jiných klinických pracovišť VFN zajišťují transport pracovníci, kteří mají tuto činnost v náplni práce. Organizace transportu je řízena ve spolupráci s laboranty HPL tak, aby byly dodržovány všechny podmínky preanalytické fáze. Přesný proces je podrobněji popsán v **SM-DERM-HPL-02** směrnice pro příjem biologického materiálu. HPL přijímá i vzorky z pracovišť mimo VFN a to zaslané poštou v případě, že jsou dodrženy všechny podmínky preanalytické fáze.

4.2 PREANALYTICKÉ PROCESY V LABORATOŘI

4.2.1 Příjem vzorků a žádanek, urgentní vzorky

Vzorek přebírá od doručitele laborant a ihned provádí kontrolu konzistence dat, tedy kontrolu Průvodních listů k zásilce histologického materiálu (kontrola úplnosti údajů), dále pak kontrolu vzorků (počet, celistvost nádobek, správnost fixace, porovnání údajů na nádobkách s údaji na Průvodních listech). V případě inkonzistence dat nemůže dojít k převzetí materiálu od doručitele. Převzetí materiálu zapíše laborant do Záznamu o denním provozu. Jednotlivé vzorky zapíše do NIS MEDEA a přidělí jim při zápisu identifikační číslo, kterým opatří i Průvodní list k zásilce histologického materiálu.

Statimová vyšetření nejsou v HPL dermatovenerologické kliniky VFN prováděna.

Přesněji popsáno v **SM-DERM-HPL-02 Směrnice pro příjem biologického materiálu.**

4.2.2 Kritéria pro přijetí nebo odmítnutí vzorků

V případě inkonzistence dat mezi Průvodním listem k zásilce histologického materiálu a popisem na nádobce se vzorkem nemůže laborant od doručitele zásilku převzít. V případě chybějících dat, kdy žádanka nebo vzorek není dokonale označen, informuje o tomto laborant pověřeného lékaře, či vedoucího laboratoře a podle jejich rozhodnutí ještě lze informace dohledat – např. telefonem a přijmout.

Vzorek může být odmítnut k převzetí zejména z následujících důvodů: nedostatečná identifikace vzorku, zjevné nedodržení správného postupu odběru, nedodržení podmínek fixace, požadování jiných než prováděných vyšetření. Odmítnutí převzetí vzorku oznámí pověřený lékař, či vedoucí laboratoře odesílajícímu klinikovi telefonicky.

Přesněji pospáno v *SM- DERM-HPL-02 Směrnice pro příjem biologického materiálu.*

4.2.3 Manipulace a skladování vzorků před analýzou

Vzorky pro histologické vyšetření jsou v preanalytické fázi uchovávány ve fixační tekutině při pokojové teplotě.

Vzorky pro vyšetření přímé imunofluorescence jsou v preanalytické fázi uchovávány v mrazu, optimálně při teplotách kolem -20°C a méně.

4.2.4 Vyšetřování smluvním laboratořím

Vyšetřování pro jiné laboratoře není v HPL DVK rutinně prováděno, ale je možné po domluvě s vedoucím laboratoře. V HPL DVK je také možné podrobit vyšetření formou *tzv. druhého čtení* – standardně vyšetřováno pro Ústavu patologie 1. LF UK a VFN a Ústav patologie a molekulární medicíny 2. LF UK a FNM.

4.3 POSTUPY VYŠETŘENÍ

Seznam prováděných vyšetření včetně doby odezvy a kritických (varovných) mezí je k dispozici na stránkách: <http://laboratore.vfn.cz>

4.4 VYDÁVÁNÍ VÝSLEDKŮ A KOMUNIKACE S LABORATOŘÍ

4.4.1 Formy výsledkových zpráv, způsob vydávání

Výsledky jsou uvolňovány v tištěné formě a zároveň do NIS MEDEA tj. elektronicky. Přepsané výsledky lékařem vytiskne laborant na rubovou stranu Průvodního listu k zásilce histologického materiálu a odesílá ji po kontrole a podpisu pověřeným lékařem (vedoucím laboratoře) na požadující pracoviště (určeno podle Nákladového střediska ve VFN, či podle identifikátoru pro pracoviště mimo VFN). Odesílání na pracoviště ve VFN a mimo VFN zajišťuje sekretariát DVK.

Hlášení výsledků telefonicky: není povoleno. Vydávání výsledků přímo pacientům: není povoleno. Laborant může v případě dotazu z klinického pracoviště potvrdit, zda je materiál přijat v naší laboratoři ke zpracování a odhadovanou dobu do ukončení technologického procesu, popřípadě může informovat o vyžádaném druhém čtení na jiném pracovišti.

Celý proces je podrobně popsán v *SM- DERM-HPL-03 Směrnice pro vydávání výsledků.*

4.4.2 Dostupnost výsledků

Výsledky jsou dodávány do 1-4 týdnů od převzetí materiálu laboratoří zpravidla **ve 2 týdnu** od převzetí vzorku laboratoří. Prioritní zhotovení a odečtení preparátu ve zkráceném čase (STATIM, VITAL) není možno provádět.

Celý proces je podrobně popsán v *SM- DERM-HPL-03 Směrnice pro vydávání výsledků.*

4.4.3 Hlášení kritických hodnot

Vzhledem k povaze prováděných vyšetření a užitým metodám se nestanovují tzv. kritické hodnoty a tedy ani způsob jejich sdělování či hodnocení.

Celý proces je podrobně popsán v *SM- DERM-HPL-03 Směrnice pro vydávání výsledků*.

4.4.4 Opravy vydaných výsledkových zpráv

V případě, když laboratoř vydala nesprávný výsledek, informuje laborant o tomto vedoucího laboratoře, či pověřeného lékaře. Tento kontaktuje odesílající pracoviště a oznámí pochybení a zapíše lékaře, kterému bylo toto pochybení hlášeno (do Záznamu o denním provozu) dále je proveden záznam ve formuláři *F- DERM-HPL-01 Evidence neshod práce* a *F- DERM-HPL-02 Preventivní opatření*. Laboratorní výsledek s nesprávnou hodnotou nechá odstranit z NIS, dohlíží nad zapsáním správného výsledku a doplní formou dodatku poznámku, že výsledek byl hlášen. Vše je řízeno směrnicí *SM- DERM-HPL-01 Směrnice pro řízení neshod práce*.

Celý proces je podrobně popsán i v *SM- DERM-HPL-03 Směrnice pro vydávání výsledků*.

4.4.5 Uvolňování výsledků

Osobou odpovědnou za uvolňování výsledků je vedoucí laboratoře, či jím pověřený lékař. Kvalifikační požadavky na pracovníky, kteří jsou oprávněni uvolňovat již vyhotovené a zkontrolované výsledkové zprávy: **atestace z dermatovenerologie**.

Celý proces je podrobně popsán i v *SM- DERM-HPL-03 Směrnice pro vydávání výsledků*.

4.4.6 Způsob řešení stížností

Stížnosti na nedodržení časového intervalu vydání výsledků či o chybném vydání výsledků vyřizuje i zaznamenává manažer kvality HPL. O stížnosti informuje vedoucího laboratoře a dohlíží o nápravě stížnosti. Vše je řízeno směrnicí *SM- DERM-HPL-01* směrnice pro řízení neshod práce a veden záznam ve formuláři *F- DERM-HPL-01 Evidence neshod práce* a *F- DERM-HPL-02 Preventivní opatření*. Vyřizování stížnosti je dále řízeno dle Příručky kvality *RD- DERM-HPL-01 příloha č. 3*, o vyřizování reklamací je veden záznam ve formuláři *F- DERM-HPL-12*.

4.4.7 Konzultační činnost laboratoře

Provádí vedoucí laboratoře prostřednictvím tzv. druhého čtení. Nález z druhého čtení je vydán do NIS MEDEA a v tištěné podobě odeslán prostřednictvím sekretariátu DVK i na požadované pracoviště. O konzultační činnosti je veden záznam ve formuláři *F- DERM-HPL-11*. Pro kontakt o zajištění konzultační činnosti: Vedoucí laboratoře: prof. MUDr. Jiří Štork, CSc. jiri.stork@vfn.cz, tel.: 224962400 sekretariát, laboratoř: 224962416.

5. Pokyny pro spolupracující oddělení

HPL DVK úzce spolupracuje s Ústavem patologie 1. LF UK a VFN. Konzultační vyšetření se provádí vždy po ústní dohodě s prof. MUDr. P. Dundrem, Ph.D., preparáty či histologické bloky jsou na Ústav patologie 1. LF UK a VFN transportovány sanitářem DVK, který má tuto činnost v popisu práce, přímo k odevzdání na příjem vzorků na Ústav patologie 1. LF UK a VFN, nebo do rukou prof. MUDr. P. Dundra, Ph.D. (při jeho nepřítomnosti po ústní, telefonické, dohodě jinému určenému lékaři). Konzultační vzorky z Ústavu patologie 1. LF UK a VFN jsou po ústní, telefonické, domluvě transportovány do HPL DVK a jsou předávány pracovníkovi, který má na starosti příjem biologického materiálu. Kontaktní linka: 2403.

Dokument zobrazený na intranetu VFN je řízen správcem dokumentace pracoviště.

Po vytištění slouží pouze pro informativní účely - nepodléhá pravidlům řízení dokumentace.

HPL DVK je závislá především na příjmu vzorků pacientů vyšetřených na DVK, případně z jiných pracovišť VFN. Podrobné pokyny k přípravě pacienta a dodržení preanalytické fáze jsou dostupné v databázi vyšetření VFN: <http://laboratore.vfn.cz>, případně na portálu DMS 3 v laboratorní příručce HPL DVK.

6. Pokyny pro pacienty

Pokyny pro pacienty přímo v HPL DVK nejsou specifikovány, přímé pokyny ohledně odběru biologického materiálu poskytuje indikující/ošetřující lékař, ten informuje pacienta i o přibližném termínu vydání výsledku. Výsledky vyšetření přímo pacientům z HPL DVK nejsou vydávány, viz. *SM-DERM-HPL-03 Směrnice pro vydávání výsledků*.

7. Související dokumenty

Databáze vyšetření VFN: <http://laboratore.vfn.cz>

PK-DERM-HPL-01	Příručka kvality HPL
RD- DERM-HPL-01	Směrnice o řízení dokumentace
SM- DERM-HPL-01	Směrnice pro řízení neshod práce
F- DERM-HPL-01	Formulář pro evidenci neshod a nápravná opatření
F- DERM-HPL-02	Formulář pro preventivní opatření
SM- DERM-HPL-02	Směrnice pro příjem biologického materiálu
SM- DERM-HPL-03	Směrnice pro vydávání výsledků
F-DERM-HPL-10	Formuláři dodatečná vyšetření
F-DERM-HPL-11	Formulář konzultační činnosti laboratoře
SOP-DERM-HPL-01-15	SOP pro jednotlivá vyšetření

8. Požadavkové listy vzor

Průvodní list k zásilce histologického vyšetření: Příloha č. 1 – ve formátu pdf.

- Viz. NIS MEDEA/Tisky/Žádanka na histologické vyšetření – dostupné ze všech pracovišť VFN.